

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/68721>

Please be advised that this information was generated on 2019-09-23 and may be subject to change.

Hoeksteen verwijderen?

Door Leon Wecke

Zou het tijd zijn voor de internationale tandarts om bij de sanering van het mondiale gebit ook hoeksteen te verwijderen? Hoeksteen bestaande uit de onaantastbaarheid van de soevereine nationale staat? Voor de goede orde, het gaat niet om de internationale verstandskiezen, maar om het anker van de huidige internationale rechtsorde, de basis van het handvest van de VN. Inmiddels blijken hoogaangeschreven alternatieve tandheelkundigen reeds nieuwe richtlijnen voor gebitssanering te hanteren. Werd eerst een onafhankelijk Kosovo door het westen erkend; daarna waren op gezag van Rusland ook Abchazië en Zuid-Ossetië aan de beurt. De betreffende tandheelkundigen wezen op het unieke karakter van de betreffende gebitten. Enerzijds betrof het een einde maken aan de etnische zuiveringen in Kosovo en anderzijds ging het om het beschermen van landgenoten, die ook al het slachtoffer van een etnische zuivering zouden zijn. Overigens zijn de alternatieve tandheelkundigen het onderling niet eens. 'Etnische zuiveringen' zijn immers niet eensgezind door beide partijen in beide gevallen bewezen verklaard. In het ene geval zou het volgens Rusland in feite om uitbreiding van de westerse invloedssfeer zijn gegaan en in het andere geval om de uitbreiding van de Russische. In naam zou het dus gaan om het beëindigen van grootschalige schendingen van de mensenrechten, maar in feite om politieke motieven, die in het kader van de aloude machtpolitiek te begrijpen zijn.

Volgens sommige commentatoren is sprake van een nieuw soort 'Koude Oorlog', nu Rusland, gesterkt door een goede economische positie en in het bezit van westerse afhankelijkheid van energie, niet meer met zich wil laten sollen. Dit laatste tot grote verbazing en ook verontwaardiging van het westen, waar men kennelijk vergeten is dat de herinnering aan de Sovjet-Unie als een van de twee wereldmachten, nog niet uit het Russische geheugen verdwenen is. Een als zodanig ervaren, en zichzelf als vijand bewijzend Rusland, genereert immers een vijandbeeld dat met name cohesieve en legitimerende functies vervult. Om van dat beeld ten volle pro-

fijt te kunnen hebben, dienen wel een aantal zaken minder belicht te worden, of beter, aan het kortstondig internationaal geheugen onttrokken te worden. Wat Rusland betreft gaat het niet alleen om het in het vooruitzicht stellen van een NAVO-lidmaatschap aan Georgië en de Oekraïne, maar ook om maatregelen, die de regering Bush eenzijdig heeft getroffen. Men denke hierbij aan het door de VS opzeggen van het ABM-verdrag, het plan tot plaatsen van een raketterschild in Polen en Tsjechië en het ondersteunen van westers gezinde partijen in vroegere Sovjetstaten. In het Kremlin zal de vraag of de VS groen licht hebben gegeven aan de onbesuisde Georgische militaire actie in Zuid-Ossetië met 'ja' beantwoord worden. De VS, en in haar kielzog de NAVO, kunnen in elk geval naar Russische maatstaven niet bepaald voor een defensief koppel doorgaan. Het beeld dat Shaakasvili van zijn westerse bondgenoten had, bleek nogal bezijden de werkelijkheid te zijn. Dat het westen en met name de VS Shaakasvili niet van zijn avontuur hebben afgehouden, geeft te denken. Of men beschikte over onvoldoende inlichtingen en was er een onvermogen om Shaakasvili in de hand te houden en of, en dat is misschien ook plausibel, men achtte de uitkomst van een dergelijk avontuur te weten een beetje 'Koude Oorlog', wel wenselijk, al was het maar voor binnenlands politiek gebruik in de VS.

Hoe het ook zij; de laatste hardhandige verwijdering van een stukje hoeksteen in het internationale gebit in de Kaukasus heeft niet geleid tot meer internationale stabiliteit, maar tot minder. Een resultaat van de meest recente ingreep in de Kaukasus is de noodzaak van de behandelende tandheelkundigen om met twee of nog meer maten te blijven meten. Voor Rusland blijft gelden dat Tsjetsjenië en andere gebieden een binnenlandse aangelegenheid is, waar opstanden met geweld legaal onderdrukt kunnen worden. Voor het westen gold al dat in unieke gevallen de hoeksteen van de onaantastbaarheid van de nationale staat er niet toe doet. Voorts sluit men in de toekomst niet uit in bepaalde gevallen buiten de VN om actie te ondernemen. Zelfs een klein land

als Nederland blijkt die laatste mening toegedaan, zoals door de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken reeds werd verwoord.

Het is een gevaarlijk gemis dat politici niet verplicht worden enig politiek psychologisch inzicht te verwerven. In dat geval zou men zich wellicht iets meer rekenschap geven van de afstand die er bestaat tussen het gedragsrelevante beeld en de werkelijkheid. Voor hen die zich enigszins verdiept hebben in het Russische zelfbeeld en in het beeld dat de VS en de NAVO van de buitenwereld hebben, had de Russische reactie in de Kaukasus geen verrassing behoeven te zijn. Ook zou wat meer kennis van het westerse en het NAVO- en VS-zelfbeeld een meer verantwoorde politiek ten goede kunnen komen. Nu spelen emoties en slechts het naakte eigen belang een overheersende rol. Meer objectieve kennis van elkanders beweegredes is geboden en uiteraard de wil op basis daarvan politiek te bedrijven. Zolang zulks niet het geval is zullen in de hoofden en kletsoppen van politici sommige vooroordelen belangrijker zijn dan (historische) feitelijkheden en nuttigt men nog steeds in het westen liever een broodje belegen Bush dan een Russisch ei met weliswaar pikante Poetin-saus. En wat hoeksteen in het internationaal gebit betreft, die moet wel worden bijgevuld, maar dan alleen via de kliniek van de VN. Van privéklinieken is nog steeds meer onheil dan heil te verwachten. ■